

М. В. Корягін,
д. е. н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку,
Львівський торговельний-економічний університет

DOI: 10.32702/2306-6806.2018.11.27

ПОБУДОВА МЕТОДОЛОГІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

М. Koryagin,
Doctor, Doctor of Economic Sciences, Professor, Prof. the Department of Accounting,
Lviv Trade and Economic University

CONSTRUCTION OF ACCOUNTING METHODOLOGY

У статті запропоновано новий погляд на визначення структури методології бухгалтерського обліку, що ґрунтується на сукупності загальнонаукових; запозичених з інших наук та спеціальних методів, що становлять складну динамічну систему з внутрішніми зв'язками. Доведено недостатність процедурного та адитивного підходів для розкриття змісту облікової методології в сучасних економічних умовах. Проведено аналіз підходів дослідників до місця і структури методології бухгалтерського обліку як підсистеми системи вищого порядку. Досліджено проблему процедурного та адитивного підходів до побудови методології бухгалтерського обліку. Розглянуто важливість процедурного підходу до побудови методології бухгалтерського обліку, який передбачає виділення груп основних облікових процедур. Досліджено пріоритетність наукових досліджень, що стосуються адитивного підходу до побудови методології бухгалтерського обліку.

This article represents a new approach to the structure of accounting methodology based on the system of general scientific, borrowed from other sciences and special methods composing a complicated and dynamic structure with intercommunications. It has been proved that procedural and additive approach is insufficient for interpretation of accounting methodology in modern economic conditions. An analysis of the approaches of researchers to the place and structure of the accounting methodology as a subsystem of the higher order system is carried out. The problem of procedural and additive approaches to the construction of the accounting methodology is researched. The importance of the procedural approach to the construction of the accounting methodology, which involves the allocation of groups of basic accounting procedures, is considered. The procedural approach to building a methodology of accounting involves the allocation of groups of basic accounting procedures: observation, measurement, classification, systematization. The priority of scientific researches concerning the additive approach to the construction of the accounting methodology is researched. According to the results of the study of the additive approach, it has been established that the accounting methodology is considered as a set of methods (techniques). The peculiarities of the accounting methodology, which forms the content of the accounting system and determine the nature of its functioning, are determined, affect the process of processing the accounting data and its disclosure in the financial statements. According to the results of the research, it was established that the combination of procedural and additive approaches to the construction of the accounting methodology of accounting is inadequate, since the accounting, methodology should be considered in terms of the system approach, which should have a pronounced "synthetic" nature.

*Ключові слова: методологія бухгалтерського обліку, процедурний підхід, адитивний підхід.
Key words: accounting methodology, procedural approach, additive approach.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток бухгалтерського обліку, зміна його ролі в умовах глобалізації економіки є основними причинами перегляду значення бухгалтерського обліку як в теорії, так і в методології. Однією з передумов до цього є той факт, що період реформування бухгалтерського обліку виявився значно тривалішим, ніж це передбачалося на початковому етапі його розвитку, а проведені зміни в області бухгалтерського обліку поки об'єктивно не оцінені з точки зору їх наслідків та відповідним чином не реалізовані у методології. До складу облікової методології входять

методи обліку, принципи, способи, прийоми, методологічні інструменти, методичні підходи до виконання облікових процедур, що в своїй сукупності забезпечують пізнавальні процеси в системі бухгалтерського обліку.

Методологія бухгалтерського обліку здійснює безпосередній вплив на практику обліку шляхом розвитку та видозміни методів, прийомів, способів та підходів до виконання облікових процедур. Для забезпечення ефективного функціонування облікової системи, методологічний інструментарій потребує глибокого дослідження і системного визначення.

У наукових працях спостерігається виділення різних підходів до побудови методології бухгалтерського обліку, що пов'язане з вибором характеру розкриття структури облікової методології та визначення її складових. Автори, як правило, поділяють підходів до побудови методології бухгалтерського обліку на процедурний та адитивний. Кожен з них має власну специфіку визначення методологічних складових і розкриття їх змісту.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Необхідність перегляду місця і структури методології бухгалтерського обліку як підсистеми системи вищого порядку, підтримується сучасними вченими. Дослідженню підходів до побудови методології бухгалтерського обліку присвячені роботи українських вчених М.С. Пушкар [1], М.І. Кутер [2], В.Ф. Палій, Я.В. Соколов [7], Є.В. Мних [4], О.П. Рудановський, О.М. Галаган, С.Ф. Голов [8]. Проте окремі питання щодо підходів до побудови методології бухгалтерського обліку, що стосуються його історичного розвитку та становлення залишаються невирішеними.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є дослідження змісту процедурного та адитивного підходів до побудови методології бухгалтерського обліку, розкриття характеру їх зміни протягом ХХ ст., визначення їх впливу на врахування нових інформаційних запитів сучасного економічного середовища.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Процедурний підхід до побудови методології бухгалтерського обліку передбачає виділення груп основних облікових процедур: спостереження, вимірювання, класифікація, систематизація. Спостереження в бухгалтерському обліку є процесом збору та реєстрації фактів, пов'язаних з господарським життям підприємства. Вимірювання відображає процес визначення кількісних значень фактів господарського життя, виражених в грошових одиницях. Класифікація є процесом визначення облікових груп та підгруп в системі об'єктів бухгалтерського обліку за переважними ознаками. Систематизація та узагальнення з точки зору бухгалтерського обліку є процесом об'єднання та зведення однорідних груп об'єктів обліку у звітну інформацію.

Процедурний підхід до побудови методології бухгалтерського обліку підтримується значним числом вчених. Зокрема М.С. Пушкар виділяє процеси спостереження, реєстрації, групування, зведення, аналізу та передачі даних [1, с. 39]. М.І. Кутер розглядає в якості методологічних складових процеси спостереження, збору, ідентифікації, оцінки, класифікації, опрацювання та передачі інформації [2, с. 36]. В.Ф. Палій та Я.В. Соколов акцентують увагу на процесах реєстрації, групування та інтерпретації даних (аналізу) [3, с. 47]. Є.В. Мних зміст бухгалтерського обліку розкриває як сукупність процесів спостереження, вимірювання, реєстрації, групування й узагальнення фактів господарської діяльності [4, с. 360].

Л.М. Кіндрацька вважає, що методологію фінансового обліку можна розглядати як сукупність принципів побудови конкретних методик обліку ... і формування узагальнених показників фінансової звітності. Методологію слід розуміти також як опис логічної системи взаємозв'язаних цілей та понять, що створюють підсистему фінансового обліку та звітності [5, с. 148]. Т.А. Бутинець під методологією бухгалтерського обліку розуміє науку про методи наукового дослідження, тобто знання всієї сукупності прийомів і засобів теоретичного пізнання господарських явищ — об'єктів бухгалтерського обліку з точки зору їх законності, доцільності і достовірності [6, с. 478].

Засновником процедурного підходу до побудови методології бухгалтерського обліку у вітчизняній теорії обліку є О.П. Рудановський. Вчений виділяв в якості основних методологічних процедур реєстрацію, систематизацію, координацію (1925 р.) та оцінку (1928 р.) [7, с. 465—467]. Ідеї О.П. Рудановського в подальшому розвивалися О.М. Галаганом, який виокремлював в сукупності методів бухгалтерського обліку спостереження, класифікацію, індукцію і дедукцію, синтез та аналіз [7, с. 472]. Разом з тим зазначений підхід не знайшов широкого використання і підтримки серед науковців того часу. Підвищений інтерес дослідників до процедурного підходу почав спостерігатися з 1999 р. ХХ ст. після реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку.

Більшого поширення в теорії бухгалтерського обліку набув адитивний підхід, що підтверджується рядом сучасних вітчизняних вчених, зокрема, у працях С.Ф. Голова [8]. Свою назву адитивний підхід дістав від лат. *additivus* або *additio*, тобто такий, що додається. За такого підходу методологію бухгалтерського обліку розглядають як сукупність способів (приймів). При цьому традиційний набір елементів методу обліку формувався поступово та пройшов низку наукових дискусій.

Розвиток адитивного підходу визначений характером наукової думки радянського періоду. Дослідження наукових праць початку ХХ ст. показує, що книговидавництво довоєнних, військових та повоєнних років розкривало наукові дискусії з приводу предмета, задач та методу бухгалтерського обліку. Подібні висновки робить О.Б. Абдалова, досліджуючи теоретичні аспекти оцінки в управлінні підприємством. Зокрема автор зауважує, що радянський період у розвитку бухгалтерського обліку протягом 30—50-х рр. характеризується активним розвитком змісту предмету і методу обліку та елементів, що його складають [9, с. 166].

Проте методологічний напрям в обліковій науці не був тривалим. Починаючи з 60-х рр. ХХ ст. методологія обліку відходить на другий план. Вченими, які приділяли увагу проблемам облікової методології, переважно здійснювалося поступове введення в науковий обіг того чи іншого методу обліку. Так, А.М. Лозинський [10] у 1938 р. виділяв один елемент методу бухгалтерського обліку — подвійний запис. У 1942 р. П.Н. Василенко у праці "Курс бухгалтерии (для техникумов и курсовой сети)" [11] до складу методів бухгалтерського обліку включав вже чотири елементи: документування, рахунки, подвійний запис та баланс. А.А. Афанасьєв [12] у 1952 р. розширив сукупність елементів методу обліку до шести: документування, оцінка, калькулювання, рахунки, подвійний запис та баланс. Підтримуючи попередні наукові дослідження, Н.В. Дембінський [13] у 1957 р. додає сьомий елемент методу — інвентаризацію, хоча найбільшу вагу приділяє балансу. Набір елементів методу бухгалтерського обліку у складі восьми складових вперше зустрічається у 1959 р. у праці П.Н. Василенко "Основи бухгалтерського обліку" [14] та включає документування, рахунки, подвійний запис, баланс, інвентаризацію, оцінку, калькулювання та звітність. Також вісім елементів методу виділяє А.А. Бикова [15] у своїй праці 1962 р. У подальшому більшість вчених переважно повторює зазначений набір елементів методу.

Паралельні наукові дослідження, що проводились вченими-статистиками також зосереджувались на проблемах методології. Зокрема у "Статистико-економічних нарисах" (1958 р.) академік С.Г. Струмилін зауважує на позитивній ролі уніфікації та стандартизації методів обліку, здійсненої бухгалтерами старої школи [16, с. 11]. Вчений також наголошував на необхідності розвитку практичних аспектів бухгалтерського обліку.

Не дивлячись на існуючу потребу та вимоги практики обліку в розвитку методології, у цілому ряді наукових досліджень ця проблематика не розглядається. Так, О.Ф. Картушин та К.М. Костін (1970 р.) [17] розвивають

проблеми теорії бухгалтерського обліку та висвітлюють завдання обліку, його мету, роль. Казьмін І.С. (1972 р.) [18] зосереджується на порядку організації обліку та процесах документування господарських операцій. Довідник бухгалтера А.М. Федяєва (1974 р.) [19] розкриває заходи з розширення механізації обліку, процес обліку та нормативні документи. Я.М. Баренгольц (1975 р.) [20] визначає поняття бухгалтерського обліку, його мету, завдання, наводить зміст системи обліку. Таким чином, протягом тривалого періоду авторами переважно розвивались теоретичні і практичні аспекти бухгалтерського обліку.

З переходом вітчизняної економіки до ринкових відносин система бухгалтерського обліку почала активно перебудовуватися та адаптуватися до нових інформаційних запитів. Трансформація торкнулася мети, завдань, предмету, об'єктів обліку, змінилася система обліку. Пізніше з прийняттям у 1999 р. Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" були задекларовані нові принципи обліку, впроваджений новий план рахунків, форми обліку, затверджений пакет фінансової та податкової звітності. Розвиток системи бухгалтерського обліку з цього моменту набув чіткої орієнтації на інвестиційні потреби.

Не дивлячись на суттєві трансформації в теорії та практиці обліку, його сучасна методологія не відчула суттєвої динаміки і зупинилася на констатації стандартного набору елементів методу. У більшості наукових досліджень авторами приймається за основу вісім елементів методу. Так, Н.А. Канцедал [21] здійснює моделювання взаємодії ustalених восьми елементів методу бухгалтерського обліку. Кондратюк А. [22] досліджує функції окремих елементів системи бухгалтерського обліку та базується на класичному восьми-елементному складі методу обліку. Гоголь Т. [23] вивчає методологію бухгалтерського обліку як напрям наукових досліджень в інноваційній економіці та повністю підтримує сформовані елементи облікової методології.

У нових економічних умовах формуються якісно різні інформаційні запити користувачів, які з використанням ustalеного набору методів бухгалтерського обліку не можуть бути забезпечені у повній мірі. Відповідно, облікова методологія потребує ґрунтовної перебудови з урахуванням появи нових об'єктів обліку та інвестиційно-орієнтованих економічних рішень.

Побудова методології обліку за адитивним підходом на основі восьми елементів панувала у наукових колах починаючи з 50-х років ХХ століття і продовжує існувати дотепер. Вважаючи відсутність змін в методології негативним явищем, М.Ю. Медведєв зауважує, що регламентація операційних даних та способів їх обробки призводить до серйозних втрат [24, с. 107]. За словами автора, діюча методологія, будучи недостатньо еластичною, не дозволяє суб'єкту обліку перебудовуватися залежно від обставин економічного середовища. Одного разу визначивши облікові прийоми, заздалегідь не передбачається, що з часом може з'явитися новий, більш досконалий прийом, який дозволяє вирішити ту ж проблему швидше та надійніше. Така методологія орієнтується не на кінцевий результат, а на виконання деяких правил, не задаючись питанням відповідають вони чи ні кожному конкретному випадку.

У зв'язку з цим А.О. Чайковська зауважує, що сучасний бухгалтерський облік як складна, внутрішньо диференційована система, яка включає різні компоненти, володіє всіма атрибутами розвинутої науки — специфічною предметною областю, понятійним апаратом, організованим в теорію, набором методів представлення даних, але широта сфери інтересів до інформації, що формується в бухгалтерському обліку, викликає необхідність перегляду його теорії та методології, оскільки відбувається трансформація не тільки форм, але й окремих концептуальних положень теорії бухгалтерського обліку [27, с. 11]. Ця трансформація відбувається

шляхом зміни окремих облікових практик, коригування звітних форм, появи нових об'єктів обліку і відносно частих змін нормативної бази.

З огляду на необхідність розвитку методології, окремими науковцями здійснюються спроби розширити набір елементів методу. Зокрема, Д. І. Пільменштейн [25] пропонує доповнити систему методів моделюванням, О.М. Петрук [26] наголошує на необхідності введення плану рахунків як елементу методу обліку. Однак широкою підтримки серед інших науковців такі пропозиції не знайшли.

У ряді сучасних методологічних досліджень адитивний підхід до побудови методології обліку поєднується з процесним. Відповідно, в наукових працях спостереження як процес включає в себе прийомів документування та інвентаризації, вартісне вимірювання — оцінку та калькулювання, групування (систематизація) — рахунки і подвійний запис, підсумкове узагальнення — баланс та звітність.

Таке взаємодоповнення підходів підтримує М.С. Пушкар, на думку якого процедурний підхід не означає відміни адитивного, він може інтегруватися з ним, вказуючи на послідовність процедур та перелік інструментів, завдяки яким можна виконати ці процедури [1, с. 29].

На наш погляд, поєднання процедурного та адитивного підходів до побудови облікової методології є недостатнім. З ускладненням економічних зв'язків, появою нових ендогенних та екзогенних факторів впливу, підвищенням рівня ризиковості господарського життя методологія бухгалтерського обліку повинна розглядатися з точки зору системного підходу, який має виражений "синтетичний" характер. Системний підхід передбачає розкриття змісту і структури методології бухгалтерського обліку на основі системного аналізу з урахуванням внутрішніх зв'язків елементів, зовнішнього та внутрішнього середовища, змісту окремих елементів системи та особливостей взаємодії між ними.

Як стверджує А.О. Чайковська, призначення методології бухгалтерського обліку як складної, динамічної, цілісної системи способів і прийомів різних рівнів полягає в тому, щоб на основі відповідних принципів (припущень і вимог) забезпечити побудову ефективної системи бухгалтерського обліку, розвиток тих чи інших прийомів обробки облікової інформації [27, с. 14]. Відповідно, виходячи з концепції системоутворення методологія бухгалтерського обліку повинна розглядатися в якості самостійної облікової підсистеми. Методологія бухгалтерського обліку як підсистема знаходиться у стійких зворотних зв'язках з іншими підсистемами загальної облікової системи — теорією та практикою. Визначення характеру і змісту таких зв'язків становить важливе наукове завдання. При цьому слід враховувати, що теорію та методологію обліку потрібно розглядати нерозривно від облікової практики, оскільки наука покликана, в першу чергу, вирішувати практичні потреби бухгалтерів у підготовці достовірної, своєчасної та релевантної інформації для різних груп користувачів.

Методологія багато в чому формує зміст системи бухгалтерського обліку та визначає характер її функціонування, впливає на процес обробки облікових даних та їх розкриття у фінансовій звітності. Зміст системи бухгалтерського обліку та наповнення її підсистем значно змінилося з розпадом СРСР та здобуттям Україною незалежності, що супроводжувалося відмовою від планово-адміністративного типу економічної системи та ринковою орієнтацією, що актуалізувало необхідність реформування системи бухгалтерського обліку.

Процес реформування бухгалтерського обліку у 1990-х рр. ХХ ст. становив значний інтерес більшості вітчизняних науковців. Вийшли в світ праці, присвячені зміні принципів обліку та звітності. Серед них монографія С.Ф. Голова "Бухгалтерський облік в Україні: аналіз

стану та перспективи розвитку" [8, с. 78—109]. Автор звертав увагу на задекларовану у 1992 р. Указом Президента України № 303 "Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку та статистики" від 23.05.1992 р. орієнтацію національної системи бухгалтерського обліку на міжнародні стандарти. Подальші зміни в нормативних документах послідовно підтримували зазначений напрям розвитку бухгалтерського обліку.

Реформування системи бухгалтерського обліку вимагало відповідного перегляду його теоретичних та методологічних основ. Основною метою ведення бухгалтерського обліку згідно ст. 3 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" було встановлено надання інформації зацікавленим користувачам для прийняття управлінських рішень [28]. Відповідно до основної мети трансформувались завдання бухгалтерського обліку, проте методологія обліку практично не зазнала змін. Не дивлячись на поодинокі спроби розширити систему методів, вона в цілому залишилась сталою і на сьогодні не враховує нових вимог користувачів у частині інформації, що формується в обліковому середовищі. Методологія обліку не враховує концепції системності бухгалтерського обліку і не може бути адекватно вбудована в якості його однієї з підсистем.

Необхідність перегляду місця і структури методології бухгалтерського обліку як підсистеми системи вищого порядку, підтримується сучасними вченими. Зокрема М.Ю. Медведєв вказує, що будь-яка методологія є недосконалою, але недосконалість облікової методології багато в чому визначається тим, що цього можна було б уникнути [24, с. 104]. Найбільшою помилкою є сприйняття облікової методології як глибоко продуманої і логічно обґрунтованої системи, яка має лише незначні недоліки. Навпаки, недоліки облікової методології є всеохоплюючими, хоча кожен з них, безумовно, і має свою власну об'єктивну історію виникнення та поширення.

Враховуючи динаміку розвитку методології бухгалтерського обліку як системи, в її структурі слід окремо виділяти методи, інструменти, способи, прийоми, підходи, процедури та принципи. Весь вказаний інструментарій виступає основою для прийняття, обробки, зведення і перетворення облікових даних суб'єктом ведення обліку на інформацію, корисну різним категоріям користувачів.

Центральну складову облікової методології становить сукупність методів бухгалтерського обліку, які забезпечують розвиток інструментарію, за допомогою якого вивчається об'єкт обліку. При цьому слід окремо виділяти такі групи методів, що використовуються бухгалтерським обліком: загальнонаукові; запозичені з інших наук; спеціальні (методи, сформовані безпосередньо у середовищі бухгалтерського обліку).

До загальнонаукових методів, що використовуються бухгалтерським обліком, відносимо насамперед діалектичний метод, а також моделювання. Групу методів, запозичених з інших наук, складають переважно статистичні методи та методи контролю. До основних методів контролю, що активно увійшли до облікового методологічного інструментарію, відносимо: аналіз, перевірку (звірку), інвентаризацію, спостереження (обстеження).

Як самостійна галузь наукових знань, бухгалтерський облік має власні спеціальні методи, що забезпечують виконання його завдань, дослідження предмета обліку та вивчення об'єктів. Спеціальні методи бухгалтерського обліку, які властиві виключно цій науці, включають документування, оцінку, калькулювання, рахунки і подвійний запис. Вони складаються з елементів, при цьому метод не можна розглядати як сукупність прийомів та способів, їх слід вивчати як систему зі складними багаторівневими зворотними зв'язками.

ВИСНОВКИ

У сучасних економічних умовах розширення світогосподарських зв'язків у зв'язку з поширенням взаємопроникнення та взаємозалежності економік країн, процесами входження України до світової економіки, збільшенням рівня ризикованості прийняття рішень, необхідністю прискорення обробки та подання облікової інформації, методологія бухгалтерського обліку потребує ґрунтовної трансформації та видозміни. Окремий розвиток або поєднання процедурного та адитивного підходів до розвитку облікової методології є недостатнім.

Методологічний інструментарій забезпечує обробку суб'єктом ведення обліку інформації про об'єкти, які визначаються предметом бухгалтерського обліку. Перегляд структури методології бухгалтерського обліку дозволяє сформувати динамічну систему, яка весь час розвивається та змінюється під впливом нових запитів користувачів облікової інформації.

Вважаємо, що саме поєднання процедурного та адитивного підходів до побудови облікової методології є недостатнім. Методологія бухгалтерського обліку повинна розглядатися з точки зору системного підходу, який повинен мати виражений "синтетичний" характер.

Література:

1. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): монографія / М.С. Пушкар. — Тернопіль: Економічна думка, 1999. — 422 с.
2. Кутер М.И. Теория и принципы бухгалтерского учета / М.И. Кутер. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 544 с.
3. Палий В.Ф. АСУ и проблемы теории бухгалтерского учета / В.Ф. Палий, Я.В. Соколов. — М.: Финансы и статистика, 1981. — 224 с.
4. Мних Є. До питання визначення методологічних рівнів економічного аналізу / Євген Мних // Економічний аналіз. — 2010. — Вип. 6. — С. 360—362.
5. Кіндрацька Л.М. Бухгалтерський облік у банках: методологія і практика / Л.М. Кіндрацька. — К.: КНЕУ, 2002. — 286 с.
6. Бутинець Т.А. Документування господарських фактів: теорія, методологія, комп'ютеризація / Т.А. Бутинець. — Житомир: ЖІТІ, 1999. — 412 с.
7. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: учебн. пособие / Я.В. Соколов. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. — 638 с.
8. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія / С.Ф. Голов. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 522 с.
9. Абдалова Е.Б. Теоретические аспекты оценки в управлении организацией / Е.Б. Абдалова // Известия Санкт-Петербургского университета экономики и финансов. — 2007. — № 4 — С. 165—168.
10. Лозинский А.И. Курс теории балансового учета в связи с промышленным, сельскохозяйственным и торговым учетом / А.И. Лозинский. — М.: Союзоргучет, 1938. — 591 с.
11. Василенко П.Н. Курс бухгалтерии (для техникумов и курсовой сети) / П.Н. Василенко. — М.: Госпланиздат, 1942. — 304 с.
12. Афанасьев А.А. Основы построения бухгалтерского баланса / А.А. Афанасьев. — 3-е доп. изд-е. — М.: Госфиниздат, 1952. — 168 с.
13. Дембинский Н.В. Теория советского бухгалтерского учета: учеб. пособие / Н.В. Дембинский. — Минск: Редакция научно-технической литературы, 1957. — 312 с.
14. Василенко П.Н. Основы бухгалтерского учета: для подгот. и повышения квалификации бухгалтеров в 3-х вып. Вып. 2. Метод бухгалтерского учета / П.Н. Василенко. — М.: Госпланиздат, 1959. — 147 с.
15. Быкова А.А. Теория бухгалтерского учета / А.А. Быкова; [под ред. проф. С.А. Щенкова]. — М.: Госфиниздат, 1962. — 352 с.

16. Струмилин С.Г. Статистико-экономические очерки / С.Г. Струмилин. — М.: Государственное статистическое издательство, 1958. — 739 с.

17. Костин К.Н. Бухгалтерский учет в районных объединениях и отделениях "Сельхозтехника" / А.Ф. Картушин, К.Н. Костин. — М.: Статистика, 1970. — 376 с.

18. Казьмин И.С. Бухгалтерский учет и отчетность в откормочных хозяйствах / И.С. Казьмин. — М.: Статистика, 1972. — 272 с.

19. Федяев А.М. Справочник бухгалтера савхоза (выпуск III) / А.М. Федяев, А.И. Колчин, С.О. Одеев. — М.: Россельхозиздат, 1974. — 384 с.

20. Баренгольц Я.М. Бухгалтерський облік у сільськогосподарських підприємствах: лабораторно-практичні заняття за журнально-ордерною формою обліку / Я.М. Баренгольц. — К.: Вища школа, 1975. — 224 с.

21. Канцедал Н. А. Моделювання варіантів взаємодії елементів методу бухгалтерського обліку / Н.А. Канцедал // Вісник Запорізького національного університету. Серія "Економічні науки". — 2011. — № 2. — С. 144—149.

22. Кондратюк Л. Функції окремих елементів системи обліку / Л. Кондратюк // Економічний аналіз. — 2010. — № 6. — С. 81—83.

23. Гоголь Т. Методологія бухгалтерського обліку як напрямок наукових досліджень в інноваційній економіці / Т. Гоголь // Вісник ТНЕУ. — 2012. — № 2. — С. 151—158.

24. Медведев М.Ю. Общая теория учета: естественный, бухгалтерский и компьютерный методы / М.Ю. Медведев. — М.: Дело и Сервис, 2001. — 752 с.

25. Пильменштейн Д.И. Основы бухгалтерского учета / Д.И. Пильменштейн. — М.: Статистика, 1968. — 168 с.

26. Петрук О.М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку: монографія / О.М. Петрук. — Житомир: ЖДТУ, 2006. — 420 с.

27. Чайковская Л.А. Современные концепции бухгалтерского учета (теория и методология): автореферат дис. на соискание науч. степени д-ра. экон. наук: 08.00.12 / Л.А. Чайковская. — М., 2007. — 46 с.

28. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

References:

1. Pushkar, M.S. (1999), Tendentsii ta zakonomirnosti rozvytku bukhgalters'koho obliku v Ukraini (teoretyko-metodolohichni aspekty) [Trends and regularities of accounting development in Ukraine (theoretical and methodological aspects)], Ekonomichna dumka, Ternopil, Ukraine.

2. Kuter, M.I. (2000), Teorija i principy buhgalterskogo ucheta [Theory and Principles of Accounting], Finansy i statistika, Moscow, Russia.

3. Palij, V.F. (1981), ASU i problemy teorii buhgalterskogo ucheta [ACS and problems of the theory of accounting], Finansy i statistika, Moscow, Russia.

4. Mnykh, Ye. (2010), "To the question of determining the methodological levels of economic analysis", Ekonomichnyj analiz, vol. 6, pp. 360—362.

5. Kindrats'ka, L.M. (2002), Bukhhalters'kyj oblik u bankakh: metodolohiia i praktyka [Accounting in banks: methodology and practice], KNEU, Kyiv, Ukraine.

6. Butynets', T.A. (1999), Dokumentuvannia hospodars'kykh faktiv: teoriia, metodolohiia, komp'uteryzatsiia [Documentation of economic facts: theory, methodology, computerization], ZhITI, Zhytomyr, Ukraine.

7. Sokolov, Ja.V. (1996), Buhgalterskij uchet: ot istokov do nashih dnei [Accounting: from the beginnings to the present day], Audit, JuNITI, Moscow, Russia.

8. Holov, S.F. (2007), Bukhhalters'kyj oblik v Ukraini: analiz stanu ta perspektyvy rozvytku [Accounting in Ukraine: Analysis of the Status and Prospects of Development], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

9. Abdalova, E.B. (2007) "Theoretical aspects of evaluation in managing an organization", Izvestija Sankt-Peterburgskogo universiteta jekonomiki i finansov, vol. 4, pp. 165—168.

10. Lozinskij, A.I. (1938), Kurs teorii balansovogo ucheta v svjazi s promyshlennym, sel'skohozjajstvennym i torgovym uchetom [The theory of balance accounting in connection with industrial, agricultural and trade accounting], Sojuzorguchet, Moscow, Russia.

11. Vasilenko, P.N. (1942), Kurs buhgalterii (dlja tehnikumov i kursovoj seti) [Accounting course (for technical schools and course network)], Gosplanizdat, Moscow, Russia.

12. Afanas'ev, A.A. (1952), Osnovy postroeniija buhgalterskogo balansa [Basics of building a balance sheet], 2nd ed, Gosplanizdat, Moscow, Russia.

13. Dembinskij, N.V. (1957), Teorija sovetskogo buhgalterskogo ucheta [Theory of Soviet Accounting], Redakcija nauchno-tehnicheskoi literatury, Minsk, Belarus.

14. Vasilenko, P.N. (1959), Osnovy buhgalterskogo ucheta: dlja podgot. i povsheniija kvalifikacii buhgaltepoi v 3-x vyp. Vyp. 2. Metod buhgalters'kogo ucheta [Basics of accounting: for preparatory. and advanced accounting in 3 vol. Issue 2. Accounting method], Gosplanizdat, Moscow, Russia.

15. Bykova, A.L. and Shhenkova, S.A. (1962). Teorija buhgalters'kogo ucheta [Accounting Theory], Gosfinizdat, Moscow, Russia.

16. Strumilin, S.G. (1958), Statistiko-jekonomicheskie ocherki [Statistical and Economic Essays], Gosudarstvennoe statisticheskoe izdatel'stvo, Moscow, Russia.

17. Kostin, K.N. (1970). Buhgalterskij uchet v rajonnyh objedinenijah i otdelenijah "Sel'hoztehnika" [Accounting in regional associations and branches of "Agricultural machinery"], Statistika, Moscow, Russia.

18. Kaz'min, I.S. (1972). Buhgalterskij uchet i otchetnost' v otkormochnyh hozjajstvah [Accounting and reporting in fattening farms], Statistika, Moscow, Russia.

19. Fedjaev, A.M. Kolchin, A. I. and Odeev, S. O. (1974). Spravochnik buhgaltera savhoza (vypusk III) [Reference book of the state farm accountant (issue III)], Rosse-l'hozizdat, Moscow, Russia.

20. Barenhol'ts, Ya.M. (1975). Bukhhalters'kyj oblik u sil'skohospodars'kykh pidpriemstvakh [Accounting area in the city], Vyscha shkola, Kyiv, Ukraine.

21. Kantsedal, N.A. (2011), "Modeling options for interaction between elements of the accounting method", Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Seriia "Ekonomichni nauky", vol. 2, pp. 144—149.

22. Kondratiuk, L. (2010), "Functions of separate elements of the accounting system", Ekonomichnyj analiz, vol. 6, pp. 81—83.

23. Hohol', T. (2012), "Accounting methodology as a direction of scientific research in the innovative economy", Visnyk TNEU, vol. 2, pp. 151—158.

24. Medvedev, M.Ju. (2001). Obs'haja teorija ucheta: estestvennyj, buhgalterskij i komp'juternyj metody [General theory of accounting: natural, accounting and computer methods], Delo i Servis, Moscow, Russia.

25. Pil'menshtejn, D.I. (1968). Osnovy buhgalterskogo ucheta [Basics of Accounting], Statistika, Moscow, Russia.

26. Petruk, O.M. (2006). Harmonizatsiia natsional'nykh system bukhgalters'koho obliku [Harmonization of national accounting systems], ZhDTU, Zhytomyr, Ukraine.

27. Chajkovskaja, L.A. (2007), "Contemporary Accounting Concepts (Theory and Methodology)", Doctor of Economics, Thesis, Accounting, statistics, Russian Academy of Economics named after G.V. Plekhanov, Moscow, Russia.

28. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (Accessed 03 Nov 2018).

Стаття надійшла до редакції 07.11.2018 р.